

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

8/15

4 Finland med om att
förbättra talsyntes

8 Synträning ovanligt
efter stroke

16 Profilen: Hans Åhman

Innehåll

Nr 8, september 2015

LEDAREN

3 Gemenskap och nätverk är viktigt

ARTIKLAR

- 4 Utmanande att få datorn att höja på rösten
- 8 Svårt att få hjälp med synen efter stroke
- 12 Ledin samlade synskadade från öst till väst
- 14 Utblick: Närsynt eller lågsint

PROFLEN

16 "Att göra karriär är själviskt"

AKTUELLT

20 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

22 Aktuellt i distrikten

21

4

8

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 104. Nummer 9/2015 utkommer 5.11, deadline 19.10.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sören Jonsson
Tfn 044 712 3017
e-post: soren.jonsson@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

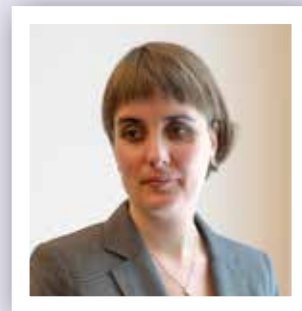
Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärbild: En funktionell synkartläggning är mer omfattande än en vanlig syngranskning. Under kartläggningen studeras förutom synskärpa också ögonens samverkan och rörelse.

Foto: Sören Jonsson

ISSN 0789-5739
Forsberg, Jakobstad 2015

”Det är viktigt att skapa ett starkt kontaktnät”

Att kunna jämföra sig med andra och lära sig av andra är viktigt. Jag har nyligen deltagit i en utvidgad nordisk konferens, ett evenemang som de nordiska synskadeorganisationerna ordnar vartannat år. Denna gång var temat för konferensen studie- och arbetslivet. Vi fick höra om forskning från Norge som visar att synskadade skolelever utsätts för mobbning i betydligt större grad än deras seende skolkamrater. Tillgång till studiematerial och den sociala biten av skolan väckte en del diskussion – det var en allmän uppfattning att elever som har synned-sättning sedan födseln behöver stöd för att lära sig hantera olika sociala situationer. När man inte kan ta till synen för att lära sig beteendemönster av andra måste man få handledning i social kompetens.

Förutom det officiella konferensprogrammet finns det alltid tid för socialt umgänge. Då har man möjlighet att diskutera gemensamma frågor i en avslappnad miljö och samtidigt bilda nätverk tillsammans med andra som befinner sig i en liknande situation. Dessa nätverk och kontakter är viktiga. Självt har jag varit med om nordiskt och internationellt samarbete inom synskaderörelsen sedan jag var 16 år gammal och insett vikten av samarbetet. Dessa träffar ger kraft och nya idéer för både föreningsarbetet och den egna vardagen. Via dessa konfe-

renser har jag dessutom lärt mig att det finns många olika tillvägagångssätt, trots att man arbetar mot samma mål. Målsättningarna måste vara tydligt uttalade och det är viktigt att vi inom den egna synskadeorganisationen drar åt samma håll för att uppnå egentliga resultat. Här upplever jag att vi inom FSS medlemskår måste skärpa oss. Frågan är om vi vill ha en professionell och modern synskadeorganisation eller inte. Om vi vill hänga med i tiden inom FSS måste vi i mitt tycke ändra på våra stadgar.

Tillbaka till det nordiska samarbetet. Förutom ny kunskap och vänner har detta samarbete gett mig min man och ett bra liv i Finland som en synskadad mamma i arbetslivet. Jag använder mig flitigt av den gemenskap, nätverk och stödsystem som finns för att kunna leva ett normalt liv. Saker och ting tar ju länge tid när man ser dåligt, och då gäller det att ta emot all den hjälp och stöd som finns att tillgå. Även om man kanske skulle klara allt på egen hand, om tid skulle finnas för detta, har jag dock insett att det lönar sig att be om och ta emot hjälp – den hjälp som erbjuds oss via det handikappkompenserande systemet. På så sätt höjer man på den egna livskvaliteten. Jag skulle antagligen inte ha en så fungerande vardag i mitt gamla hemland, Island.

FRAMSTEG. Paavo Alku har i snart tio år studerat talsyntes på heltid. Det som gör talsynteser väldigt svåra, intressanta och utmanande är det att talet i sig är en väldigt invecklad signal.

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

Utmanande att få datorn att höja på rösten

Talsyntes är i ropet just nu. Stora företag så som Apple, Google och Microsoft investerar stort i att utveckla ny och bättre teknik för att producera syntetiskt tal. Finländska forskare har fingret med i spelet.

TALSYNTER HAR FUNNITS i hemmadatorer sedan 1980-talet och blir år för år både naturligare och tydligare. Det här betyder mycket för personer med synnedsättning. För synskadade är talsyntesen

det verktyg som ger tillgång till alla digitala tjänster och digitalt innehåll. Talsyntesen är inte heller bara nöje. Den har öppnat upp arbetsmarknaden för personer med synnedsättning. I dag kan synskadade jobba med

mycket mer än för 10-20 år sedan tack vare teknikens framsteg.

Också i Finland görs framsteg för att förbättra kvaliteten på talsyntesen. Vid Aaltouniversitetet i Otnäs i Helsingfors jobbar en forskargrupp med att digitalisera den mänskliga talapparaten. **Paavo Alku** är forskningsledare för gruppen och är stolt för att deras forskning fått finansiering av den prestigefyllda Finlands Akademi.

– Talsyntes har traditionellt varit viktig för synskadade, men det finns så många andra lockande användningsområden för talsyntes. Ett användningsområde som redan länge varit en dröm för oss inom branschen är direktöversättning från ett talat språk till ett annat. Det börjar så småningom bli möjligt, säger Alku.

Översättning är bara ett exempel på hur talsyntes kommer att användas i framtiden. Digitalt innehåll finns överallt, och behovet att få något uppläst har ökat. I dag är talsynteser bra på att läsa upp text med en manlig neutral stämma, men det här är inte tillräckligt, säger Alku. På Aalto-universitetet försöker man få fram en talsyntes som klarar av att låta som en riktig röst.

– En röst är inte bara monoton, utan ibland viskar vi, ibland höjer vi på rösten och ibland skulle det vara mer lämpligt med en dynamisk stämma. Tänk dig till exempel att du sitter i en bullrig miljö och ska säga något till en vän som sitter längre bort. Du använder inte samma neutrala tonläge. Varför skulle talsyntesen göra det?, frågar sig Alku.

Bedriver grundforskning

Att se nyttan med årtal av arbete är belöande och sporrar nya studerande. Professor Alku understryker att de vid Aaltouniversitetet bedriver grundforskning. Deras mål är inte att skapa någon kommersiell produkt,

utan att förstå människans tal och uttrycka den matematiskt. Däremot samarbetar de gärna med företag.

– I vår forskning går vi till röstens kärna: stämbanden och röstspringan. Vi försöker återskapa en verklig talapparat på teknisk väg genom att matematiskt räkna ut den signal som allt grundar sig på. Den så kallad glottissignalen.

En glottissignal uppkommer när luft strömmar i genom den röstspringa som finns mellan stämbanden. Ordet glottis betyder röstspringa. Ljudet bildas inte av någon muskel i kroppen, utan av luft som pressas genom stämbanden. Luften får stämbanden att vibrera, och låter som ett oförståeligt mekaniskt surr.

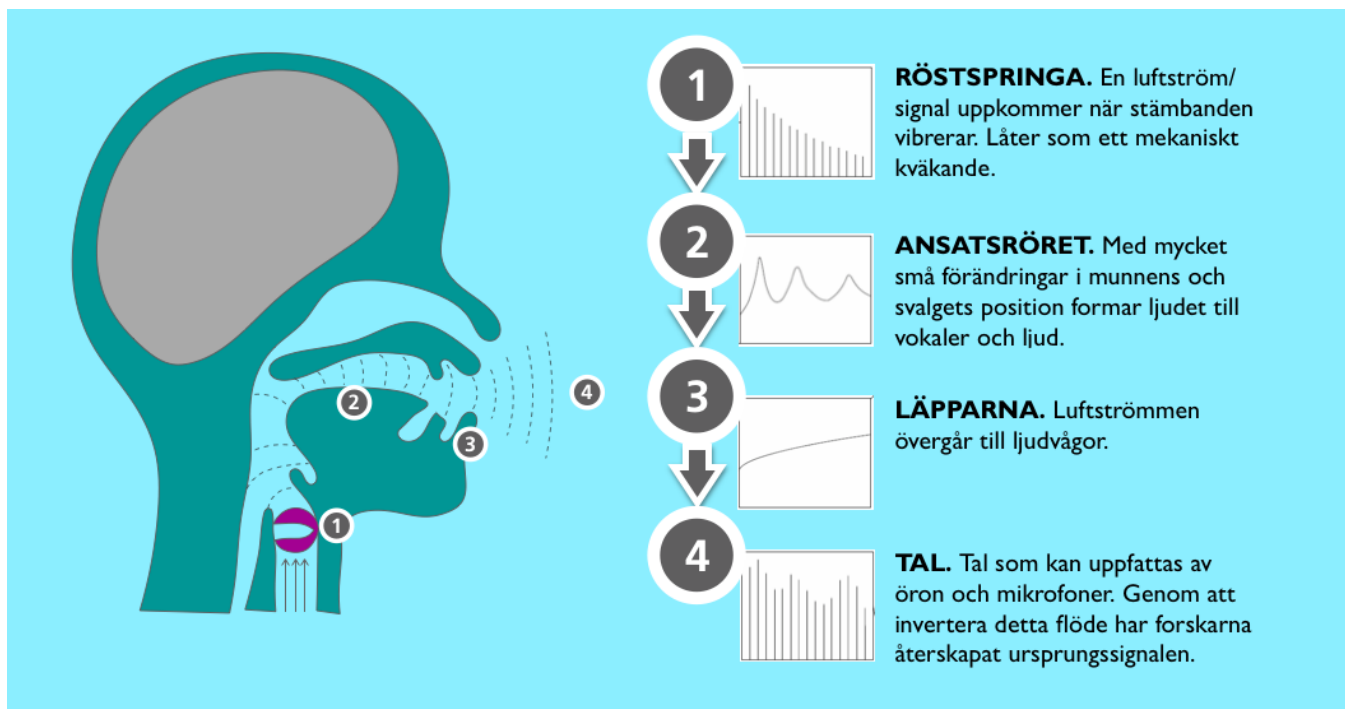
– Människan har ett invecklat språk. Vi kan till skillnad från många andra däggdjur kontrollera vår röst väldigt precist. Med småjusteringar i tungans position och formen på hålrummet ovanför struphuvudet kan vi forma glottissignalen till konsonanter, vokaler och stavelser.

Men vad är det för nytta med att använda glottissignal i talsyntes om det bara är ett maskinellt surr?

– Jo, för när vi har förstått glottissignalen kan vi få talsyntesen att göra allt som vi människor kan göra med rösten. Vi kan få talsyntesen att viska, höja rösten eller prata i falsett.

Klippa och klistra

Den vanligaste metoden att skapa en talsyntes är genom att banda in många timmar uppläst text. Texten analyseras och kategoriserar i stavelser, ord, fraser och ljud som sparas i en databas. När talsyntesen sedan läser upp en text söker den i databasen efter lämpliga ljudsnuttar och lägger samman dem

till meningar och stycken. Till exempel är talsyntesen Samuel uppbyggd på detta sätt.

I dagsläget låter denna typ av talsyntes bäst och används därför nästan uteslutande. Personen som läst in texten går fortfarande att känna igen. Röstens karaktär finns alltså kvar. Det negativa är att denna typ av talsyntes är tung. Databasen med ljudfiler är stor för att täcka variationer av stavelser. Dessutom går det inte att manipulera rösten i efterhand. Det som är inläst är inläst, och om man ändrar tonläge eller hastighet låter det onaturligt.

Styrkan med Aaltouniversitetets talsyntes är att den kan prata naturligt även efter manipulation.

– När vi har modellen för hurdana ljudvågor stämbanden producerar, kan vi skapa en trovärdig och mångsidig talsyntes.

Forskarna har bandat in när en människa höjer rösten, viskar eller talar i falsett och räknat ut hurdan signal som sänd ut. Det behövs bara några minuter med inbandning av ett annat tonläge för att få talsyntesen att låta trovärdig. Att banda in själva rösten tar en timme. Rösten används inte som sådan,

men bryts ned till mindre bitar, parametrar. Rösten blir fullständigt språkoberoende på det här sättet.

Eftertraktad marknad

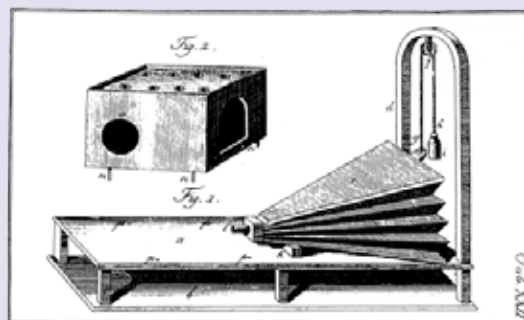
Det märks att talsyntes är ett hett ämne. En av Alkus studerande blev handplockad av Apple. Några månader efter att han doktorerade började han jobba med talsyntes på storföretaget. Tiden får visa om Aaltouniversitetet talsyntes kommer att ligga till grund för en bättre version av talsyntesen Siri.

Vad är nästa steg?

Om vi går tillbaka tio år i tiden och jämför med dagens talsyntes kan man konstatera att det skett en enorm förbättring. En lika stor förbättring kommer att vara svår att göra. Vi kommer nu att gå tillbaka ett par steg och förbättra kvaliteten på kvinnoröster. Det höga tonläget som kvinnor och barn har är svårt att bryta ner till parametrar. Nu skulle det gälla att skapa en bra kvinnlig talsyntes med vår metod. Det kommer bli en utmaning. ●

FRÅN MEKANIK TILL ARTIFICIELL INTELLIGENS

- Mellan 1700- och 1900-talet sker enorma framsteg inom mekaniken. Dessa framsteg leder till finmekaniska apparater som kunde producera talljudsliknande ljud - mekaniska talsynteser.
- Två av de mest betydande vetenskapsmännen inom mekaniska talsynteser var verksamma under senare delen av 1700-talet. Cristian Gottlieb Kratzenstein var verksam i Ryssland och Wolfgang von Kempelen i Tyskland.
- Kratzenstein konstruerade ett instrument som kunde efterapa vokaler a, e, i, o och u. von Kempelen i sin tur gjorde en talande maskin. Lungorna simulerades med en blåsbälg, och talet formades i en låda som placerades framför blåsbälgens. von Kempelens maskin kunde inte bilda alla konsonanter och lät lite som en säckpipa, men det var ett stort steg framåt.
- Den första elektroniska talsyntesapparaten, Voder, presenterades 1939. Det var en komplex maskin som kunde bilda fullständigt tal, men som var svår att använda. Det krävdes över ett års träning för att klara av att använda Voderapparaten. Den producerade 20 ljud med hjälp av tangenter, en vristknapp och en pedal. Det var alltså ingen text-till-tal syntes.
- Det första text-till-talsystemet gjordes år 1968. Det visade sig dessvärre vara mycket svårare att automatiskt omvandla text till ett sådant format som en apparat kunde läsa upp. I talsyntesen från 1968 av bland annat Noriko Umeda matades texten in som fonisk text (färdigt bearbetad enligt uttalsregler).
- Den vanligaste moderna talsyntesen kallas för en konkatentativ talsyntes. Med den bandas en stor mängd tal in och en talsyntesen är egentligen bara en avancerad sökmaskin som söker de rätta ljuden från en databas och kombinerar ihop dem.

▲ **URSPRUNG.** von Kempelens talsyntes har ingenting gemensamt med dagens talsynteser till utseendet, men de har mycket annat gemensamt. På samma sätt som von Kempelen ville återskapa mänskligt tal på konstgjort sätt studerar även dagens forskare mänskligt tal.

Svårt att få hjälp med synen efter stroke

Över hälften av alla som drabbas av stroke får problem med synen. Ändå är det näst intill omöjligt att få synträning, säger synpedagog Misa Möller.

SYNSKADOR EFTER STROKE är allt mer vanliga. Upp till sextio procent av alla som får en stroke får komplikationer med synen. Det är inte något konstigt med det, eftersom det är hjärnan som sätter samman synintrycken från våra ögon. Hjärnskador kan ändra både på hur vi ser och vad vi ser.

Tre typer av synproblem är vanliga vid stroke: synfältsbortfall, neglekt och ögonmotoriska svårigheter. Neglekt är när båda ögonen fungerar men kroppen av någon anledning inte använder endera. Ögonmotoriska svårigheter kan ge upphov till dubbelseende och problem med avståndsbedömning. Enligt synpedagog **Misa Möller** hittar hjärnan nya rutter och sätt för att få fram signalerna. Därmed går det i någon mån att träna upp alla synproblem som uppstått på grund av en stroke. Men i vilken utsträckning synträningen hjälper är omöjligt att säga, och varierar från fall till fall.

”Dagen är som bortblåst”

Ira-Maria Paaso drabbades av en hjärnblödning för två år sedan. Hon var med sin make på sommarstugan när hon plötsligt fick en obehaglig huvudvärk som inte gick över trots värktabletter. Utifrån sett verkade allting normalt, men hon kommer inte ihåg någonting av kvällen och endast strimmor av hela dagen.

– Allting var som vanligt, men ändå inte. Det som till slut fick

min man att reagera, förutom att jag kastade upp och mådde fruktansvärt dåligt, var att jag bad om ett glas vatten men inte såg när han räckte fram glaset.

Det tog två timmar från telefonsamtalet till nödcentralen till det att Ira-Maria låg på sjukhuset. Tiden är alltid dyrbar när det gäller slaganfall. Ju snabbare man får vård desto större är chansen att rehabiliteras.

Det blev en stor omställning för Ira-Maria och hennes närmaste krets. Blodådern som spruckit opererades och hon började återhämta sig. Det tog henne ungefär ett halvår att komma på benen igen - och fast beslut-sam som hon är så vägrade hon bli stillasit-tande. Rollatorn och käppen ville hon snabbt bli av med.

– En sak som jag tycker är jobbigt är att de anhöriga alltid förbereds på det värsta. Jag förstår varför man gör det. De vill inte ge för höga förväntningar, men samtidigt anser jag att det blir en större chock när man drab-bas. På sjukhuset fick min man inga som helst löften om att jag skulle återhämta mig.

I dag har Ira-Maria fortfarande sviter av stroke kvar, fastän det inte syns på henne. Hon har fått lära sig att leva med minnes- och koncentrationssvårigheter. Ibland räcker hennes krafter inte heller till. Hon slås av plötslig trötthet.

Dessutom försvann halva hennes värld.

Synen inte i fokus

Två veckor efter det att Ira-Maria Paaso kommit hem gjordes den första synunder-sökningen. Hon hade totalt synfältsbortfall på höger sida. Hon sträcker ut sina båda ar-mar rakt fram för att illustrera hur det är att ha synfältsbortfall.

– När jag har mina händer så här och viftar med den högra armen, ser jag den inte. Jag vet ju om att jag rör på den, men jag ser den

inte. Det har ändrat på mycket i min vardag, men jag har lärt mig att röra på ögonen och kompensera för det begränsade synfältet.

Något större fokus läggs inte på synen i vården, menar hon.

– Nej, synen är bara en liten del av det som testas i vården. I praktiken betydde syngranskningen bara det att jag blev av med mitt körkort.

– Jag skulle ha velat få tydliga råd och tips på vad jag kan göra hemma. Ingen berättade vad jag borde öva på och vad jag inte ska försöka göra.

Rehabiliteringen efter en stroke är upplagd på följande sätt: en ergoterapeut träffar den som drabbats av stroke och lägger upp ett personligt rehabiliteringsschema. I rehabili-teringsteamet finns förutom ergoterapeuten också neuropsykolog, neurolog, talterapeut och vid behov även andra specialister. Men i dagen läge har man i Finland inte insett be-tydelsen av samarbete med synpedagoger i strokehabiliteringen. Till exempel i Norge är synterapeuter lika viktiga som talterapeuter i rehabiliteringsteamet.

”Hjälpmedel räcker inte”

Misa Möller är speciallärare till utbildning-en. Efter att hon jobbat ett tag på Svenska skolan för synskadade ville hon komplettera sin utbildning med synpedagogik och neu-rosynpedagogik. Hon gick utbildningarna i Sverige respektive Norge, där hon menar att man är föregångare. ”Efter att man fått syn-problem går det inte att fortsätta som vanligt och många blir nedstämnda”, säger Möller.

– Hjärnrelaterade synsvårigheter har all-tid varit intressanta för mig. Jag vill veta hur man på ett praktiskt sätt kan jobba med dessa svårigheter. Det har irriterat mig att strokepatienter endast får synhjälpmedel när många också skulle ha nytta av synträning.

SYNKONTROLL. Under en funktionell synkartläggning försöker Misa Möller förstå hur kliniken tolkar det han eller hon ser.

I Kalmar i Sverige har synskadeorganisationer och strokeorganisationer samarbetat i tre år och utvecklat metodisk träning för att hjälpa dem som fått synsvårigheter efter en stroke. Målet med projektet är att få in synrehabilitering som en naturlig del i strokerehabiliteringen.

– Synträning är inget nytt. Redan under första världskriget tränade man upp soldater som fått skottskador i huvudet med liknande metoder som jag använder. Det nya är intensivträning, det vill säga att man tränar fem dagar i veckan i tre veckors tid. Intensivträningen verkar ge goda resultat som dessutom håller i sig, säger Möller.

Det går redan i dag att få synträning om man drabbats av stroke, men då måste den som drabbats själv kräva hjälp. Ansvaret ligger i dag hos den som drabbats, när det

egentligen borde vara en naturlig del av strokerehabiliteringen.

– Redan när man kommer in på strokeavdelningen borde man få information om hur synen påverkas av en stroke. Samarbetet med synpedagoger måste bli bättre. Det skulle vara viktigt att snabbt göra en funktionell synkartläggning, och strukturera upp synträningsspass. Ju tidigare man börjar jobba med synen desto snabbare kan hjärnan hitta nya vägar för synsignalerna att nå fram.

Varför tror du att det finns skepsis eller motstånd till synpedagoger inom strokevården?

– En orsak är säkert att det inte finns utbildade synpedagoger med inriktning på neurologiska svårigheter i Finland. Vi måste alltså bli fler som är utbildade inom detta område och

▲ **VÄRDERINGAR.** Ira-Maria Paaso är glad för livet hon fått. Enligt henne ser man på livet på ett annat sätt när man varit så nära döden. Hon tar varje dag som den kommer.

göra oss synliga. Mera forskning på området är också viktigt att få fram för att kunna be-

visa nyttan av en grundlig kartläggning och synträning för strokepatienter. ●

KAN DU AKUT-TESTET?

Någon i din närhet kan drabbas av ett slaganfall vilken minut som helst. Det är viktigt att upptäcka symptomen i tid för att snabbt få hjälp. Kan du AKUT-testet?

- **A** – Ansiktet. Be personen att le så att tänderna syns. Om ena mungipan hänger: ring 112.
- **K** – Kroppen. Be personen att sträcka fram båda händerna och hålla dem utsträckta i tio sekunder. Om en arm faller: ring 112.
- **U** – Uttal. Kan personen upprepa en enkel mening som till exempel "Det är vackert väder i dag". Om han eller hon inte hittar orden: ring 112.
- **T** – Tid. Tveka aldrig. Om du misstänker att det rör sig om en stroke är det bästa du kan göra att ringa 112.

GAMMAL RÄV. Tomas Ledin drog ut på en klassisk sommarturné och besökte denna gång också Finland. Med många gamla klassiker i bagaget rev han av en oförglömlig konsert.

TEXT: ANNA KORPELA, FOTO: MATTIAS JOHANSSON OCH GUN-BRITT ROSENQVIST

Ledin samlade synskadade från öst till väst

DEN 15.8–16.8.2015 ORDNADE distriktföreningarna i Nyland en gemensam utflykt till Raseborg. Deltagarna bestod av medlemmar från distriktföreningarna i Nyland, några från Åboland, samt ledsagare. Utflykten bjöd på umgänge och upplevelser, med möjlighet att träffa såväl nya som gamla bekanta och delta i program enligt eget intresse. På schemat stod kryssning på Sunnan II och konserten "Livs Levande Ledin".

Det hela fick sin början, då Förbundet Finlands Svenska synskadades ordförande Bengt Ahlvik tipsade om att Tomas Ledin skulle uppträda i Ekenäs, och att det kunde vara en idé att ordna en utflykt dit. Idén förverkligades i en arbetsgrupp bestående av Jonas Lindström (ordförande för Svenska synskadade i Östnyland), Kenneth Ekholm (viceordförande för Svenska synskadade i mellersta Nyland) och Birgitta Nordström (ordförande för Svenska Synskadade i Väst-

▲ **SOMMARTRÄFF.** Mätta och nöjda resenärer utanför restaurangen Knipan i Ekenäs.

nyland). Arbetsgruppen planerade program för utflykten, och höll i trådarna, så att en träff för ca 50 personer kunde bli möjlig.

På lördag morgon åkte medlemmar från Östis och Mellis med gemensam busstransport mot Ekenäs, under ledning av reseledaren Jonas Lindström. För att hålla energinivån på topp, togs en kaffepaus på café Wilhelmsdal i Ingå. Därefter fortsatte färden mot Hotel Sea front i Ekenäs. Gruppen blev varmt mottagna av hotelldirektören Henrica Ewalds, som betjänade oss med charm.

Efter lunchen på Knipan kunde var och en underhålla sig med valfritt program. En del av gänget begav sig direkt till konsertområdet i Stallörsparken, medan resten kunde spendera tid på stan, tills det blev dags för kryssning på m/s Sunnan II. De som valde att åka på kryssning fick njuta av en vacker

kväll i Ekenäs skärgård, för att sedan fortsätta vidare till verksamhetscentret Lyan för samvaro.

De som valde att bege sig till konsertområdet hade möjlighet att njuta av bra musik i det varma sensommarvädret. Själva konserten bestod av flera uppträdanden av mer eller mindre kända artister. Först på scen var Jiri Nikkinen, The Beatles Tribute Band. Därefter uppträdde artisten Irina Björklund, med finska låtar sjungna på franska. Exempelvis en fransk tolkning av Tove Janssons och Erna Tauros "Höstvisa" samt J. Karjalainens "Hän". Paul Oxley's Unit hade också hittat tillbaka till Ekenäs, staden där bandet grundades för ca 35 år sedan. Bland annat fick vi höra musik från deras nya skiva, samt gamla klassiker som "Terry's Inside". Följande artist, Måns Zelmerlöw orsakade mycket skrik från publiken, när han uppträdde med låten "Heroes", som han vann Eurovision Song Contest med i maj 2015. Sist, men allt annat än minst, uppträdde kvällens huvudartist Tomas Ledin. Efter en paus på 6 år var han tillbaka, och uppträdde med många fina låtar ända in till midnatt.

Östis och Mellis fortsatte med program på söndagen. Dagen inleddes med mäktig frukost på hotellet. Därefter blev det dags att bege sig iväg på sightseeing i Ekenäs, Snapertuna och Raseborgs slottsruiner med Göran Fagerstedt som guide. Efter mycket ny kunskap om Raseborgs historia satt det utmärkt med lunch på Slottknektens stuga. Därefter blev det hemfärd för mätta och belåtna resenärer. Ett veckoslut i gott sällskap, med roligt program och god mat är aldrig illa.

Ett stort tack till arbetsgruppen och alla deltagare som möjliggjorde att denna utfärd blev lyckad. En tanke som säkert delas av flera av utflyktens deltagare är, att liknande träffar distriktföreningar emellan, borde ordnas även i framtiden. ●

Närsynt eller långsint

RUBRIKEN TILL TROTS handlar det här inte om egentliga syn- eller sinnesrelaterade funktioner. Det handlar om vår mänsklighet och vår förmåga att uppfatta mänsklig nöd. Och det finns många dimensioner på det här problemet. Under de senaste 35 åren har vi - vi i betydelsen "vår västerländska (o)kultur" - destabiliserat ett stort område, som sträcker sig från Pakistan till Marocko.

Destabiliseringar av det här slaget är kanske ingenting nytt som sådant. Det är bara omfattningen, som nu antar dimensioner av aldrig tidigare skådad omfattning.

En del av historiens stora destabiliseringar genomfördes naturligtvis med bästa tänkbara föresatser. Som att t.ex. hitta sjövägen till Indien. Henrik Sjöfararen kunde kanske inte räkna ut på förhand att hans seglingsfärd runt Goda hoppsudden och vidare österut, skulle frånta städerna och rikena kring Silkesvägen deras viktiga tullinkomster. Men så gick det och en av följderna var Djingis Khans härjningståg västerut.

Idag borde vi ha förutsättningar att lite bredare och aningen mera insiktsfullt för-

stå att militärpolitiska åtgärder alltid har en stor inverkan på de samhällen som drabbas. Men vår ibland så aningslösa utvecklingsoptimism för oss på avvägar. Sovjetunionen under Leonid Brezjnevs ledning var inbilskt övertygade om att utvecklingen bara kunde gå i en riktning - mot deras uppfattning av vad som var socialism. När studenterna på det tekniska universitet i Kabul, Afghanistan, inledde sina protester, vilket sedan ledde till den gamla monarkins fall, föddes en tillfällig sk. progressiv regering. Men för att den skulle klara av att hålla sig vid makten måste den - i en tid som på många sätt definierades av det kalla kriget - välja sida. För vänsterpartierna i den tidens Afghanistan var det inte så svårt. De valde Sovjetunionen och Leonid Breznev kunde övertyga sig själv om att socialismen igen hade tagit ett stort steg framåt. Men i det kalla krigets värld vidtog också motspelaren sina åtgärder. Den stora motspelaren på världens strategiska schackbräde var president Jimmy Carters säkerhetspolitiska rådgivare Zbigniew Brzezinski. Han satte igång en

---

Vi är på många sätt det kalla krigets arvingar och i den egenskapen har vi också ärvt ansvaret för de oskyldiga människor, som nu i desperation försöker ta sig in i Europa.

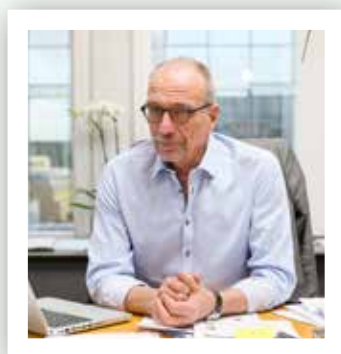
---

hemlig operation, som stödde sig på moderniseringsmotsträviga stammar uppe i de afghanska bergen. Avsikten var att locka Sovjetunionen att militärt ingripa och den vägen få sitt Vietnamkrig.

Leonid Brezjnev gick i fällan och inledde ett hopplöst krigsföretag. Det lockade i sin tur motspelaren till ännu större insatser. Den vägen finansierade CIA Osama bin Laden och förberedde därmed världen på ett nytt och senare helvete.

Den mänskliga katastrof vi idag ser vid Europas gränser är på många sätt ett resultat av den här sortens strategiska och maktpolitiska beräkningar. Beräkningar, som bara har slagit så grundligt fel.

Vi är på många sätt det kalla krigets arvingar och i den egenskapen har vi också ärvt ansvaret för de oskyldiga människor, som nu i desperation försöker ta sig in i Europa. Vi kan inte mera blunda, utan måste inse att vi har ett ansvar att hjälpa.

NILS TORVALDS
SKRIBENTEN ÄR MEDLEM AV
EUROPAPARLAMENTET (SFP)

Sök bidrag från Blomsterfonden

Förbundet Finlands Svenska Synskadade rfs fristående fond, Blomsterfonden, har lediganslagit bidrag att söka.

Bidrag kan sökas både av synskadade privatpersoner, grupper av synskadade eller av FSS distriktsföreningar. Till exempel delas bidrag till ledsagning, syntolkning och deltagaravgifter. Syftet med understödet är att personer med synnedbudsättning får möjlighet att delta i motions-, rekreations- och kulturaktiviteter.

Blomsterfonden delar ut bidrag till evenemang, läger och kurser, som inte fått understöd från annat håll.

Ansökan fylls i på en ansökningsblankett som fås per e-post av FSS verksamhetsledare Matthias Jakobsson, matthias.jakobsson@fss.fi. Det går också att fylla i ansökan per post. Kontakta Matthias Jakobsson för ytterligare information.

Ansökningstiden är 1.10-31.10. Ofullständiga ansökningar eller ansökningar som inte inkommit i tid beaktas inte. För mer information kontakta Matthias Jakobsson, tfn 044 080 8004.

▲ **ÖDMJUK.** När Hans Åhman insjuknade i cancer lärde han sig att sjukdom aldrig är något att skämmas för. Att våga be om hjälp gör livet mycket lättare.

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

”Att göra karriär är själviskt”

Företagaren, byggherren, författaren, livsnjutaren, scouten, ordföranden. Hans ”Hasse” Åhman är en man med många attribut. Han har nyss fyllt 70, är nöjd med livet, men skulle ändå göra helt andra livsval om han fick chansen.

”DEN HÄR GÅNGEN känner du igen mig på rullstolen”, säger Hans Åhman innan han lägger på telefonluren. När han var ute på sommarstugan var olyckan framme. Benen gled i sär och han drattade ned på den nya verandan. Båda axlarna krossades och armarna bröts så till den vida grad att en av dem inte går att rädda. Nu väntar en ny form av funktionshinder för Åhman, ”den en-

armade banditen”, som han själv beskriver sitt nya tillstånd.

– Min rörelsefrihet begränsas kraftigt och jag måste lära sig massor nya saker. Till exempel i går när jag skulle gå på kräftska tog det en timme för mig att få på byxorna. Jag blev fullständigt frustrerad, men jag måste lära mig mina begränsningar.

Trots motgångar som olyckan på verandan har Hans ett glatt sinne. Han har nära till känslor och är närvarande i stunden. Han har svårt att förstå dem som inte gråter, och tycker det är ärligt att visa känslor.

– Speciellt män har svårt att offentligt visa sina känslor. Jag ser en brist i samhället i att människor väljer att dölja sina känslor. Våga visa känslor så kommer även tankar och värderingar fram, säger han.

”Den största politiska skandalen”

Handikapp är inget skällsord för Hans och verkligen ingenting han skäms för. Tvärtom, har funktionshindren gett honom styrka att verkligen ge sitt allt. Åhman är gravt synskadad, men har tidigare rört sig obegränsat. Att sitta i rullstol har gett honom en ny syn på funktionshinderfrågan i Finland.

– Hela den här handikappfrågan är dåligt skött i det här landet. Vi som har ett funktionshinder får inte den service vi behöver. Att vi inte har ratificerat FN-konventionen i Finland är enligt mig den största politiska skandalen som skett i Finland. Nu har frågan än en gång skjutits upp och ingen politiker kan förklara varför Finland är så långt efter i handikappfrågor.

Den finländska politiken verkar stå och stampa på stället, menar Åhman. De första

frågorna som blir liggande på bordet är handikappfrågor.

– Jag är sällsynt deprimerad över det ekonomiska läget i landet. Det är den andra regeringen som varje vecka kommer med nya åsikter och

nya idéer. Men ingenting händer. Sipilä är inte i någon lätt sits. Det ska vara en jävel till kar som sitter på statsministerposten för att få ordning på Finland.

Åhman väddar till funktionshinderorganisationer att hålla ihop och samarbeta under svåra tider.

– Frivilligarbete och organiserat samarbete mellan organisation är det viktigaste just nu. Nu jobbar organisationer var för sig, men det som krävs är massiva organisationer som kan samla hela handikapprörelsen, säger Åhman.

Sluta avtal med djävulen

Hans Åhman var en resande affärsman från att han utexaminerades från Köpmannaläroverket i Helsingfors 1966 fram till att han fick sin andra hjärtinfarkt 1991. Som mest blev det 250-300 resedygn per år.

– För att bli framgångsrik måste du ge din själ. Det finns ingen genväg. Om du vill bli framgångsrik inom affärsvärlden måste du ge all den tid du har. Tyvärr lider relationerna.

Enligt Åhman använder man framgång för att visa utåt hur bra man är. Framgång är i allra högsta grad en väldigt självvisk egenskap.

Åhman funderar: ”Det man ofta glömmet är att ingen egentligen är intresserad av dig. Framgång är inget som närstående ser upp till. I stället inser närstående det dåliga som kommer med framgång. Mindre tid och självupptagenhet.”

**För att bli framgångsrik
måste du ge din själ.
Det finns ingen genväg.**

” Det blev aldrig de förhållande som det borde varit. Speciellt för barnen måste det varit svårt.

▲ **LEDARSKAP.** Ledarskap är en jättesvår konst att lära sig, menar Åhman. Psykologi, vilja, hänsyn, vänlighet spelar in. En god ledare engagerar och kan fatta svåra beslut.

– Jag levde som i en tunnel. Det var ingen skillnad till vilket land jag var på väg, vilken stad jag besökte eller vilket hotell jag bodde på. Huvudsaken var att packsäcken alltid var packad. Jag tappade kontakten med verkligheten.

Hans Åhman ångrar på ålderns höst de val han gjorde. Han är frånskild och har ingen nära relation till sina barn.

– Det blev aldrig de förhållande som det borde varit. Speciellt för barnen måste det varit svårt. De undrade varför jag aldrig var hemma. men jag bara fortsatte på. Det kändes bra då när jag mitt uppe i allting, men nu efteråt ångrar jag mig. Något som gick fel, eftersom jag är utan hustru och har två barn som är måttligt intresserade av vad jag sysslar med.

Företagsamhet och ledarskap

Hans Åhman har innehaft många ordförandeskap i stiftelser, handelsverk och styrelser. Han tror att förtroendeuppdragen kommer från det att han har svårt att tacka nej.

– Ända sedan jag var vargunge i scouterna har jag varit den som snabbt avancerar och tar ansvar. Jag tog på mig mer och mer och mitt problem var kanske det att jag gärna jobbade på.

Och synskadan har aldrig varit en last. Det som inte fällt Åhman har gjort honom starkare.

– Jag vet vad jag klarar av, men jag är helt medveten om att det finns ett slut. Jag har försökt göra allt vad jag velat inom mina ramar för livet. Nu har jag kommit till en ålder då det inte längre spelar någon roll längre. Nu gör jag bara det jag verkligen tycker om att göra. Jag är en livsnjutare.

I livsnjutarbegreppet innefattar Åhman mat och sommarstugan. Han har skrivit fem kokböcker, bland annat i punktskrift. Att livet

någon gång kommer att ta slut har han blivit påmind om flera gånger.

– Jag har dött tre gånger. Hur otroligt det än låter. Min husläkare ringde till mig två dagar före nyårsafton, för att fråga hur jag mådde. Jag klagade inte på något, men han sa ändå att jag skulle lägga mobilen bredvid mig och hålla plånboken inom räckhåll. Han kände mig så bra att han visste att jag hade en svår andnöd. Det sista jag minns av medvetenhet på Haartmanska sjukhuset var att de sade 'soittakaa omaisille', 'ring de anhöriga'. Då var jag redan så borta från verkligheten att jag inte kunde göra något. Fem dagar senare var jag hemma.

Många har frågat sig hur Åhman klarat av alla motgångar. Inre styrka, glatt sinne och att vara tuff är hans medicin.

– Jag är lycklig med allt jag fått göra. Jag räknar mitt liv sedan några år tillbaka som bonusår. Tar bonusåren slut så tar de slut. Jag är inte rädd för döden. ●

PROFILEN

Namn: Hans Åhman

Hemort: Helsingfors

Född: 09.08.1945

Aktuell: Fyllde 70 i år.

Intressen: Matlagning och stugan.

Vändpunkt i livet: Andra hjärtinfarkten. Läkaren gav ett informellt flygförbud, och Åhman ändrade livsstil.

Har innehaft många förtroendeuppdrag efter vändpunkten 1991.

Tycker om synskadan: ”Tyck aldrig synd om dig själv. Det är bland det värsta du kan göra. Att acceptera sin egen nivå och njuta av det man har är något att sträva efter.”

ANNONS

Nordisk Aniridikonferens 13-15.11

Välkommen på Nordisk Aniridikonferens till Vårdshuset Onnela.

Konferensen arrangeras av Aniridia Finland rf 13.-15. november 2015.

Anmälningar senast den 30 september till Jonas Lindström, tfn 040 96 44 672.

Mera information om konferensen hittas på www.aniridia.fi!

AKTUELLT

D-vitaminbrist kopplat till makuladegeneration

TILLRÄCKLIGT HÖGA NIVÅER D-vitamin förebygger uppkomsten av makuladegeneration, visar en ny studie som gjordes på kvinnor i åldern 54-74. För personer som annars har stor risk för ögonsjukdomen rekommenderas ett rikligt intag av D-vitamin. Studien gjordes vid universitetet i Buffalo i USA och stöder tidigare forskning.

Åldersrelaterade förändringar i gula fläcken, eller makuladegeneration, är den vanligaste ögonsjukdomen i Finland. Den främsta orsaken för ögonsjukdomen är stigande ålder, kön och nedärvda gener. Också rökning och dåliga levnadsvanor så som rökning och övervikt är

kopplat till högre risk att insjukna. Makuladegeneration gör att mitten av synfältet försvinner.

Att det är bra att vistas mycket utomhus i naturligt ljus kommer kanske inte som en överraskning. Kroppen producerar D-vitamin när solljusets UV-strålar träffar huden. 15-30 minuter utomhus är tillräckligt för att täcka dagsbehovet av D-vitamin, om 10 procent av kroppen är bar. Under vinterhalvåret kan det vara bra att äta kosttillskott, eller fet fisk.

– Vårt budskap är inte att man ska sträva efter höga D-vitamin nivåer. Resultaten visar att D-vitaminbrist är dåligt för ögat, säger docent Amy Millen.

Med andra ord behövs inte kosttillskott om man äter mångsidigt och rör sig utomhus under soltimmarna.

D-vitamin är fettlösligt och därför finns det risk för att få för mycket D-vitamin. Via maten är det svårt att få för mycket D-vitamin, men om man tar kosttillskott kan risken finnas. Däremot är experter oense om hur farligt det är med för höga halter D-vitamin i kroppen.

Torr makuladegeneration går inte att bota utan endast att förebygga. Därför är studier som denna viktiga.

Resultaten baserar sig på data från 1230 kvinnor i åldern 54-74. ●

Källa: Universitetet i Buffalo

Chatrin Kotka slutar 14.9

Chatrin Kotka har valt att sluta som rehabiliteringsrådgivare vid FSS. Till en början tar Britta Nyberg emot telefonsamtal som gäller Åboland på telefonnumret 0505612951. Frågor och funderingar som gäller Åland tas emot av rehabiliterings-

rådgivare Ann-Catrin Tylli, tfn 040 511 3345.

Ringbud kan också lämnas till FSS växel 09 6962 300 eller 044 712 3020. Vi tackar Chatrin Kotka för hennes tid på FSS och önskar henne all lycka till med framtida utmaningar. ●

Andelsbanken tänker om

Textversionen av Andelsbankens nätbank var tänkt att läggas ned hösten 2015. Denna version är speciellt omtyckt bland synskadade. Tack vare användarrespons kommer pda.op.fi att fungera fram till hösten 2016. ●

Teveserie vill avdramatisera funktionshinder

”Dom kallar oss handikappade” är rapp realityserie om människor med funktionshinder. Journalisten Peter Al Fakir träffar tio personer med intressanta livshistorier. Han står många gånger inför svåra val. Vad vill vi visa och hur ska man porträttera en person på bästa sätt så inte bara funktionsnedsättningen står i fokus?

STEFAN GUSTAFSSON ÄR producent för programmet och har många tankar om funktionsnedsättning. Han har Downs syndrom i släkten och tyckte det skulle vara intressant att gå på djupet med funktionsnedsättning.

Det här är en realityserie, men ingen konventionell realityserie. Hur har ni valt berättargreppet?

– Vi valde direkt att vi inte kommer att klappa någon på ryggen eller tycka synd om någon. Vi har ett vågat grepp i serien och ställer de svåra frågorna utan att specialbehandla någon.

Ni beskriver serien som lättsam med ett viktigt budskap. Varför valde ni humor som en del av programmet?

– Peter Al Fakir har en otrolig förmåga att läsa av männ-

▲ INTRESSE. Svensk-syriske journalisten Peter Al Fakir som tidigare jobbat på Hufvudstadsbladet försöker krossa fördomar som finns gentemot personer med funktionshinder.

iskor och få dem att känna sig trygga. Tack vare det här förtroendet vågar de tillsammans skämta om svåra frågor. Alla avsnitt är ganska olika och har olik sorts humor. Fastän programmet är lättsamt är det ändå smakfullt. Vi tvingar aldrig på en prutthurtig humor, och humorn var aldrig påtvingad.

Vad vill ni uppnå med programmet?

– Vi vill avdramatisera funktionshinder. Vi ville skapa en serie som berör samtidigt som den är underhållande och tycker att vi har lyckats. Jag tror att många tycker det är socialt svårt att bemöta personer med funktionsnedsättning. Folk tar avstånd och vågar inte hjälpa till i till exempel kollektivtrafiken. De är rädda att göra fel. Jag hoppas att vår teveserie vi-

sar att det inte är något att vara rädd för.

Vad är ni mest nöjda med?

I serien blir det många intressanta möten. Vi är intresserad av livshistorien. Efter ett tag glömmer man rent av funktionshindret. Vilket var målet. ●

Teveserien har premiär på Yle Fem den 27.9 klockan 18.30. I tio söndagar får tittarna följa med intressanta och tankeväckande livsberättelser. Bland annat träffar Peter Al Fakir OS-medaljören i blindjudo, Jani Kalunki, den 8.11.

AKTUELLT I DISTRIKTEN

Norra Österbottens Svenska Synskadade

Bowling gruppen tränar på måndagar kl 12.30 på Idrottsgården i Jakobstad.

På onsdagar har vi bokat gymmet på Östanlid mellan kl 11-12. Våra medlemmar erbjuds möjlighet att besöka gymmet en halvtimme före vattengymnastiken, ifall man inte deltar i vattengympan kan man vara hela timmen i gymmet istället.

Vattengymnastiken på Östanlid i samarbete med Folkhälsan hålls onsdagar, grupp 1 kl 11.45 och grupp 2 kl 12.30.

Handarbetsgruppen "Rätstickorna" inleder sina träffar måndagen 28.9 kl 12-14 på Fyren. Agneta Cederberg hälsar både nya och gamla deltagare välkomna.

Mimoselgruppen för damer med Ann-Mari Ekstrand, samlas varannan onsdag kl 13 på Fyren, nästa träff 30.9.

På Vita käppens dag 15.10 samlas vi kl 17 vid verksamhetscentret Fyren för att promenera en runda med vita käppar i Jakobstads centrum. Därefter dricker vi kaffe och har föreningsträff på Fyren kl 18-20.

Det blir syntolkning av Wasa Teaters pjäs "Den Besynnerliga händelsen med hunden om natten" fredagen 16.10 kl 19. Anmälan till Ann-Sofie.

En studiecirkel i punkt-skrift startar måndagen 19.10 kl 10-12. Både nybörjare och längre hunna är välkomna med! Hälsar ledarna Klas Lindfors och Julia Käldström.

Föreningsträffen i november hålls preliminärt 10.11 under Blindveckan.

Julfesten firas på restaurang Strandis onsdag 16.12 kl 14-18.

Tillsammans med VSS ordnar vi en weekendresa till Åbo 12-13.12.2015 för att ta del av pjäsen "Stormskärs Maja", som syntolkas. Vi bor på Hamburger Börs och besöker Åbolands Synskadades verksamhetscenter. Pris:

155 € (minst 45 deltagare), eller 160 € (minst 40 deltagare), tillägg för enkelrum: 50 €. I priset ingår: musikalbiljett, logi, 1 frukost, bussresa med reseledares tjänster. Bindande anmälan senast 12.11 till respektive förenings distriktssekreterare.

Mera information om verksamheten i medlemsbandet och föreningsspalten i Österbottens Tidning på lördagar eller på www.fss.fi.

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

Måndagsträffar har vi varje måndag mellan kl 13.00-14.30, om inget annat meddelas. Den 28.9. kl 13-14.30 håller Monica. Den 5.10. är det ingen ordinarie måndagsträff. De som vill kan besöka föreningens mörkercafe mellan kl 12-17 på Kalevagatan 9. Cafet är en del av föreningsfestivalen som hålls runt om i svenskfinland. 12.10 kl

13–14.30 äter vi strömning på restaurang Sea Hors, kaptensgatan 11. Alla betalar lunchen själv. Anmäl dig till kansliet senast 7.10. Den 19.10 kl 13–14.30 bingo. 26.10 kl 13–14.30 stolgymnastik med Ulla och Nisse. 2.11 kommer Marthorna och informerar om återvinning och avfallshantering.

Den 7.9 kl 14.30–17.30 startar rottingen för hösten. Vi kommer att ha två kurser i år. Kurs ett är redan full, men till kurs två kan du ännu anmäla dig. Kursen startar 26.10. Bindande anmälningar till kansliet, senast 21.10. Terminsavgiften är 20 euro för båda kurserna.

Yogan startar igen 7.10 kl. 17.00–18.30. Minst fem deltagare krävs för att kursen blir av. Bindande anmälningar 23.9 till kansliet. Kursavgift 30 euro för 8 gånger.

En punktkurs ordnas ifall det finns intresse. Ännu vill vi ha några anmälningar, det ska vara fem stycken för att kursen ordnas. Anmäl ditt intresse så snart som möjligt till kansliet. Gun-Maj Silander är lärare för kursen.

Stickcafet börjar 7.10 kl 13.00–15.00. Kom upp till Hörnan med din stickning eller ifall du behöver hjälp med att sy i en knapp. Vi hjälper varandra i gruppen. Gruppen kommer överens om hur ofta vi träffas.

3.10 blir det Fork konsert på Alexandersteatern på Bulevarden, kl 14.00. Ännu har vi 6 biljetter kvar. Biljetterna kostar 20 euro per person. Bindande anmälningar senast 30.9. till kansliet.

Skaldjursafton den 15.10 på Hörnan. Vi smakar på läckerheter från havet och sjunger snapsvisor. Bindande anmälningar till kansliet 13.10. Priset är 10 euro per person.

Föreningen har en överlopps biljett till Stormskärs Maja som spelas på Åbo svenska teater. Föreställningen är 11.12. Vi övernattar i Åbo, och åker hem igen 12.12. Paketet kostar 100 euro, som inkluderar resor, teaterbiljetten samt övernattningsmaten bekostar alla själva. Bindande anmälan till kansliet snarast möjligt.

5–6.10 kl 12–17.00 deltar föreningen i föreningsfestivalen. Vi kommer att hålla ett mörkercafe i Helsingfors, Kalevagatan 9. Syftet med festivalen är att sprida information om föreningen, synskadeproblematiken och att ge en tankeställare till besökarna. Samtidigt vill vi värva nya ordinarie- och stödjande medlemmar till föreningen. Kom med och ta vänner och bekanta på en kopp kaffe i totalt mörker.

Föreningens ordinarie höstmöte hålls den 7.11.2015

kl 10.00 på Hörnan, Parisgränden 2 A 3. Föreningen bjuder på lunch efter mötet. Bindande anmälningar till lunchen senast 2.11.2015.

Vi är anträffbara på kansliet må-on mellan kl 10–13. Ring eller kom upp och prata bort en stund.

Svenska synskadade i Västnyland

Vi informerar och välkomnar till:

- Månadsträff som infaller lördagen den 10 oktober kl 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Som vanligt dricker vi kaffe och umgås. Vår gäst, häradsarkivarie Eva Fagerholm informerar/föreläser om intressebevakning. Aktuell information, frågor och svar hör till träffens mönster. Transport längs kända ruttor. Anmäl Dig senast den 8 oktober till Birgitta eller Eeva. Se tfn-nummer nedan.

- Under Vita käppens dag den 15 intervjuas vår medlem Fredrik Lindgren inför en sändning i Radio Västnyland.

- En Må bra-dag anordnas i samarbete med Folkhälsan tisdagen den 27 oktober kl 12–17.30 i Lyan. Dagens tema ”kost, motion, och hälsa i olika åldersgrupper” granskas

och behandlas tack vare ett trevligt program.

- Månadsträff infaller igen lördag den 7 november kl 13.00 i Lyan. Under träffen hålls föreningens höst- och valmöte. Transport och anmälning som vanligt. Observera att träffen infaller en vecka före vår traditionella tidpunkt. Följande lördag reser till:

- Åbo Svenska Teater för att den 13 november tillsammans med medlemmar från Åbolands synskadade rf. njuta av pjäsen 'Stormskärs Maja'

- Under Blindveckan 8-15.11-15 berättar vår medlem Tor Hanner om sin livssituation med synnedsättning under en sändning i radio Västnyland.

Hjärtligt välkommen med i våra aktiviteter. Vid frågor som gäller medlemskap och/eller synhjälpmedel kan rehabiliteringsrådgivare Britta Nyberg kontaktas, tfn 050-561 2951.

Om Du vill anmäla Dig till något av föreningens olika evenemang, ring då Eeva Hanner, tfn 050-595 4946 eller till ordf. Birgitta Nordström, tfn 044-336 8060.

Har Du frågor som gäller kommande aktiviteter eller annat som gäller föreningen, kontakta då ordförande Birgitta Nordström eller sekr.

Christel Eriksson, tfn 040-745 1933.

Svenska Synskadade i Östnyland

Svenska Synskadade i Östnylands september månads-träff är lördagen den 26.9 kl 13. Anneli Sjöholm berättar om Siw Bromans barnhem Corazón Grande för flickor i Bolivia. Lovisaborna anmäler till Jonas tfn 040 964 4672 senast torsdag 24.9. Välkommen med.

Vasa Svenska Synskadade

Balansträning hålls på onsdagar jämna veckor kl 10-10.45 enligt följande datum: 30.9, 14.10, 28.10, 11.11, 25.11 och 9.12. Ledare Tina Back. Tfn 044-788 3676. Servering av en lättare smoothie till självkostnadspris.

Trivselcafé Mimosel fortsätter varannan onsdag ojämna veckor kl.13-15 enligt följande: 7.10, 21.10, 4.11, 18.11, 2.12 och 16.12. Ledare är Tina Back tfn 044-788 3676 och Maj-Britt Aspö. Trevligt program, kaffegemenskap och gäster – Varmt välkomna!

Punktskriftskurserna inleds torsdag 24.9 kl.10. Därefter fortsätter kursen varannan torsdag fram till 10.12. Du som ännu inte har prövat på punktskriften men vill lära dig: Kontakta kansliet så ordnar vi undervisning.

Vi har börjat spela Boccia igen! Välkommen att delta, vi spelar på Folkhälsan Wasa (i kyrksalen) varannan onsdag kl.10-12 enligt följande datum: 30.9, 14.10, 11.11, 25.11 och 9.12. OBS! onsdag 28.10 är salen upptagen.

På "vita käppens dag" torsdag 15.10 kl.13 ordnas medlemsträff. Rehabiliteringshandledare Marja-Lena Österlund förevisar nya hjälpmedel och stödperson för Pratsam, Siv-Britt Häggman svarar på frågor gällande taltidningarna. Anmälan senast 8.10 före kl.14.

I samarbete med Wasa Teater ordnas syntolkning av pjäsen "Den besynnerliga händelsen med hunden om natten" fredag 16.10 kl.19. Sista anmälningdag är 1.10 före kl.14. (Se annons på annan plats i tidningen!)

Förbundet Folkhälsan ordnar tillsammans med VSS en matlagningskurs för 60+ synskadade personer på Lyktan under 4 tisdagar i november (inklusive ett butiksbesök) med början tisdag 3.11 kl 13-17. Ledare är Carina Blom från Folkhälsan.

Hela kursen kostar 20 euro/person och betalas till Carina under första kurstillfället. Sista anmälningsdag är 27.10 före kl 14. Mera info under hösten.

Föreningens höstmöte hålls lördag 7.11 klockan 13.

Julfesten hålls på Folkhälsan Wasa i Restaurang Panorama Garden lördagen den 5 december kl 16. Mera info senare, men reservera gärna dagen i din kalender.

Till hösten fortsätter vi med att vara synliga på sjukhuset. OBS! Vi finns nu på ögonpolikliniken och dagen har ändrats till tredje torsdagen i månaden kl 9–11. Följande tillfällen är 20.10, 17.11 och 15.12 kl 9–11. Har du frågor gällande detta kontakta gärna kansliet eller Britten Nylund, tfn 040-523 6121.

Tillsammans med NÖSS ordnar vi en weekendresa till Åbo 12 – 13.12.2015 för att ta del av pjäsen "Stormskärs Maja", som syntolkas. Vi bor på Hamburger Börs och besöker bland annat Åbolands Synskadades verksamhetscenter. Pris: 155 € (minst 45 deltagare), 160 € (minst 40 deltagare), tillägg för enkelrum: 50 €. I priset ingår: musikalbiljett, logi, 1 frukost, bussresa med reseledares tjänster. Bindande anmälan senast 12.11 till respektive förenings distriktssekreterare.

Alla anmälningar görs till distriktssekreterare Febe Mörk under kontorstid, måndag–torsdag kl. 9–14 på telefon 045-321 3320 eller per e-post: vasasynskadade@gmail.com. Har du frågor utöver kanslitiden, kontakta ordförande Patrik Paulin, tfn 045-330 4468.

Du hittar även info om oss på <http://www.fss.fi/sv/distriktsforeningar/vasa> samt på vår facebookside: <https://www.facebook.com/vasasynskadade>.

Åbolands Synskadade

Vi har en ny porttelefon och ett nytt system på Centret nu som inte är särskilt synskadadevänligt. Nu gäller det att hitta nummer nio, trycka på den och sen på lurknappen, som finns bredvid till höger om nian.

Styrelsemöte 6 oktober klockan 13.30 på Centret.

Stormskärsmaja på Åbo Svenska Teater tillsammans med Västis fredagen 13 november klockan 19.00. Priset är ännu oklart och beror på var vi samlas och vad vi äter före teatern, 42 platser reserverade.

Kontaktuppgifter till föreningen är: Ordförande Birgitta Storbacka telefon 0405

867 179. Vice ordförande Rolf Rönqvist telefon 0400 736 567. Gun Fröberg telefon 0408 336 630. Distriktskoordinator Håkan Ström telefon 0400 151 322 tisdag till torsdag klockan 10.00 till 16.00

Ålands Synskadade

Simning på Folkhälsans Allaktivitetshus fre kl. 12-13

Punktskriftskurs på Ankaret, onsdagar kl.12-14.30

Boccia på Ankaret, torsdagar kl.12-15. Vid frågor kontakta Fjalar Nylund på tel. 21882.

Borstbindning på Ankaret, måndagar kl.11-14

Den 24 september kl 14–19 kommer vi tillsammans med Ålands Hörselförening att ordna en Syn- och Hörseldag på Handicampen. Experter/leverantörer från Audienta och Comfort Audio demonstrerar det senaste inom hörsel- och synhjälpmedel.

Höstmöte på Ankaret lördagen den 24 oktober kl.12.00. Stadgeenliga ärenden. Välkomna!

Syntolkningen fortsätter som vanligt med teaterbesök och biobesök. Har du önskemål, hör av dig till organisationssekreterare Bettina Gröning.

Bettina Gröning finns an- : torsdag–fredag, säkrast före : net. Ordförande Börje Tro-
träffbar på Ankaret, Johanne- : kl. 11.00. Tfn 018-19670 : berg nås på telefonnummer
bovägen 7, måndag–tisdag, : E-post: aland.syn@aland. : 0457-5300977.

Skriv till Finlands Synskadade

Tycker du att Finlands Synskadade borde ta upp andra ämnen? Har du tips på en artikel vi borde skriva? Har du någon fråga du undrar över? Är du nöjd eller missnöjd med någon artikel? Vi beaktar. Vi utreder. Vi kontaktar experten. Vi ser fram emot dina åsikter. Skriv till oss på adressen Förbundet Finlands Svenska Synskadade, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors, eller mejla soren.jonsson@fss.fi.

ANNONS

Fyra sinnens café

Tid: måndag 5.10 – tisdag 6.10 kl 12-17

Plats: Winecellars i Helsingfors, Kalevagatan 9

Det finns ca 80 000 synskadade personer i Finland, 10 000 av dessa är blinda. Hurdan är vardagen för dem? Kom och ta en kopp kaffe i totalt mörker och upplev hur det är att vara blind. Är allting som vanligt igen då du kommer ut i dagsljuset, eller fick du upp ögonen och en tankeställare?

Kom och prova!

Arrangör: Svenska Synskadade i Mellersta Nyland r.f.

WASA TEATER ORDNAR I SAMARBETE MED VASA SVENSKA SYNSKADADE OCH NORRA ÖSTERBOTTENS SVENSKA SYNSKADADE

DEN BESYNNERLIGA HÄNDELSEN MED HUNDEN OM NATTEN

SYNTOLKNING

FREDAG 16.10 KL 19 | 20€ / pers

Anmälan senast 1.10 till respektive distriktssekreterare:

- Vasa, Febe Mörk 045-321 3320 må-to kl 9-14 eller vasasynskadade@gmail.com
- Norra Österbotten, Ann-Sofie Grankulla 050-3795 658 må-fr kl 9 - 13.30 eller noss@multi.fi

OM PJÄSEN

Christopher Boone kan alla världens länder utantill, alla huvudstäder och alla primtal upp till 7507. Han ogillar beröring och talar alltid sanning. En natt hittar han grannens hund brutalt dödad.

Han vill utreda dödsfallet och hamnar då i flera utmanande och obehagliga situationer. Han lär sig mycket om omvärlden, sig själv och sin familj. Också hans närmaste påverkas och förändras.

En tankeväckande berättelse om en ung människas annorlundaskap.

- Baserad på en mångfaldigt prisbelönt roman av Mark Haddon
- Uppremiär på London National Theatre år 2013
- Utsedd till årets viktigaste pjäs av Time Magazine år 2014
- Utsågs till Best New Play vid brittiska Oliver Awards.

Kallelse till höstmöte

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. kallar medlemmarna till stadgeenligt höstmöte den 21-22 november 2015 på Spahotell Yyteri i Björneborg. Mötesförhandlingarna inleds på lördag kl 13.00 med förrättande av val och fortsätter på söndag kl 9.00.

Vid mötet behandlas de i paragraf 7 av förbundets stadgar nämnda ärenden: verksamhetsplan för år 2016, budget för år 2016, medlemsavgift för stödjande medlemmar samt arvoden för år 2016, val av ordförande för 2016-2017, två styrelseledamöter för 2016-2018, samt två revisorer och revisorssuppleanter för 2016. Utöver detta behandlas följande ärenden:

- Val av en styrelseledamot för perioden 2016-2017 och en styrelseledamot för år 2016 på grund av att två ledamöter har anmält avgång från och med den 31.12.2015, samt eventuella fyllnadsval.
- Skriftlig motion gällande ändring av förbundets stadgar.
- Försäljning av aktierna 1-17539 i Samse Bab, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors, vilka aktier berättigar till besittning av förbundets nuvarande verksamhetsutrymmen.
- Eventuella övriga ärenden.

Deltagaravgiften är 60 euro/person vilket inkluderar resor, kost och logi. Tillägg för enkelrum 25 euro. Om man blir tvungen att annullera sitt deltagande efter att anmälningstiden gått ut uppbärs halva deltagaravgiften. Om annulleringen sker på mötesdagen uppbärs hela avgiften.

Medlemmarna ombeds anmäla sig till sina respektive föreningar senast onsdagen den 21 oktober 2015, enligt följande:

Norra Österbottens svenska synskadade r.f.: Ann-Sofie Grankulla, må-to kl 9-13.30, tfn 06-723 4880, 050-379 5658

Vasa svenska synskadade r.f.: Febe Mörk, må-to kl 9-14, tfn 045-321 3320

Svenska synskadade i Östnyland r.f.: Jonas Lindström, tfn 040-964 4672

Åbolands synskadade r.f.: Håkan Ström, ti-to kl 10-16, tfn 0400-151 322

Svenska synskadade i mellersta Nyland r.f.: Ulla Jensen, må-ons kl 10.00-13.00, tfn 0400-269 553

Svenska synskadade i Västnyland r.f.: Christel Eriksson, tfn 040-745 1933

Ålands synskadade r.f.: Bettina Gröning, må-ti, to-fr (ej ons) kl 9-13, tfn 018-19670, 045-7343 8950

Möteshandlingar och program på önskat medium sänds till alla anmälda. Vi ber alla mötesdeltagare bekanta sig grundligt med mötesmaterialet på förhand! Välkommen! – Styrelsen